

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

NOVI ČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
— upravnništva št. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

France Žužek, pravnik:

Vprašanje ljubljanske univerze.

Vprašanje ljubljanske univerze je za celokupni kulturni, socialni in gospodarski razvoj Slovenije in jugoslovanskega naroda tako izredno visokega pomena, da bi zagrešili samomor, ako ne izčrpamo tega vprašanja vsestransko do dna. V prvi vrsti so poklicani z dogodki zadnjih dni na plan vsi slovenski kulturni delavci vseh svetovnih naziranj, da jasno in določno izpovedo svoje stališče, poklicana je istotako akademski omladina, da pove i vladi i jugoslovanski javnosti, zakaj smatra popolno ljubljansko univerzo za predpogoj svojega in narodovega obstanka, treba je, da povedo svoja mnenja slovenski zastopniki v vladi kakor tudi opozicionalci. Gibanje proti obstoju ljubljanske univerze datira že od njenega rojstnega dne, in napačno misli tisti, ki verjame, da je nameravano ukinitje medicinske in tehniške fakultete v Ljubljani sad nekih notranjih osebnih bojov ali odpadlo jabolko naše gnile finančne politike ter skrajno neugodnega gospodarskega vprašanja. Ne! To gibanje je tri leta staro, se je pojavljalo včasih močnejše, včasih šibkeje, vedno pa je kazalo na globoko idejno ozadje. Gibanje pa, ki ga vodi ideja, se da spraviti s sveta na en sam način: z dokazom, da je ideja, ki to gibanje vodi, napačna, utopična, da se ta ideja ne da udeleževati, ker se ne opira na stvarne razloge in dejanski položaj. S tem svojim člankom hočem pribiti le eno, krog katerega se bo v glavnem sukal boj za obstoj in proti obstoju ljublj. univerze: Jugoslovenstvo! Tisti, ki razumejo »jugoslovenstvo« tako, da bi bilo najbolje, da bi se že danes od Triglava (ne samo od Ljubljane) pa do Vardarja (zakaj ne do Soluna in Carigrada?!) govorila čisti »ekavščina« (torej srbsčina), vidijo v ljubljanski univerzi kotičke avtonomizma, separatizma in »protidržavnosti«, zato hočejo univerzo ubiti s silo in nami svoje »jugoslovenstvo« in svoj »mentalitet« ter svoje mišljenje viliti v glavo z lijakom. To stališče je jasno zastopal med nami svoje dni naš bivši tovariš Anže Novak, sedaj doktor in pisar I. klase v ministrstvu za prosveto v Beogradu. Isto stališče je zavzel Svetozar Pribečević, ki je izjavil deputaciji ljubljanskih akademikov, da je za svojo osebo proti univerzi v Ljubljani sploh, posebno pa še proti medicinski fakulteti. Idejni voditelji takega »jugoslovenstva« hočejo na vsak način izpeljati svoje načrte z vsemi dopustnimi sredstvi. Mi jim zamerimo samo eno: zahrbtnost! Jasno naj izpovedo svoje mnenje o »jugoslovenstvu« in o »narodnem jedinstvu«, da bomo vedeli, kdo so, kaj in kam hočejo. Potem bo prišla namreč ura, ko bodo stali tudi glasniki in propovedniki drugačnega jugoslovenstva in drugačnega narodnega edinstva, takega, ki bo mogoče, ki ima življenjsko ozadje in od katerega bo imel korist jugoslovanski narod, ne pa par kovalcev dolgih in cenenih fraz! Naše »jugoslovenstvo« ne obstoja v absolutni negaciji slovenstva in hrvatstva na eni ter v apoteozu srbstva na drugi strani, marveč v priznanju vseh plemenskih individualitet ter v pospeševanju le-teh, naše »narodno edinstvo« ni hlapčevsko uklopijen tilnik pred velesrbstvom, marveč v sprejemanju in asimiliranju vsega dobrega ter v eliminiranju vsega slabega, kar prihaja z juga. Ako se bodo Srbi, Hrvati in Slovenci držali tega zdravnega recepta, ne bo zamere ne na levo, ne na desno, ne sprotno: Postali bomo v jedru zares ujedinjeni Jugoslovani, in to »jugoslovenstvo« ter »narodno edinstvo« je samo v tem jedru mogoče, ker vse drugo bo tekom kulturno-političnega razvoja navrženo.

Želim, da se javijo s članki moji idejni nasprotniki. Rad bom odgovarjal stvarno na stvarna izvajanja, a podpisana naj bodo, da si pogledamo iz oči v oči.

VSE NAJ SE UKINE...

Beograd, 10. okt. (Izv.) V Beograd je prišel kr. namestnik za Hrvatsko Juraj Demetrović in je bil sprejet od ministrov Pribečevića in Kukovca. Ker se trdi, da je vlada namerava ukiniti v Zagrebu poverništvo za socialno skrb, se tukaj domneva, da je njegov prihod v zvezi s tem vprašanjem.

Mobilizacije najbrže ne bo.

Beograd, 9. oktobra. Z merodajne strani se doznava, da so neosnovane vesti, po katerih se bo ves prvi poziv narodne vojske poklical na orožne vaje. Vlada je obvestila vojnega ministra, naj v potrebi pozove na orožne vaje samo najpotrebnejši kontingent mlajših čet. Ker pa v tem trenutku razpolaga operativna vojska z zadostnim številom čet ob južni meji, je verjetno, da se ne bodo klicale nadaljnje rezerve.

Beograd, 8. oktobra. Na albansko mejo so došla naša ojačenja in zavzela določene pozicije. Albanci so to uvideli in morali so ravno zato zadnje dni tako mirni. Naša ojačenja na albanski meji so tolika, da bo gotovo odbit vsak albanski napad.

Skrivnostna Pašičeva pot.

Beograd, 10. oktobra. (Izv.) Ker bo Pašić ostal v Franciji precej časa, se v beograjskih političnih krogih govori, da bodo seje narodne skupščine, ki je sklicana za 20. t.m., odložena za toliko časa, da se vrne Pašić. O njegovem odhodu in namenu potovanja vlada še ni izdala nikakega komunikacija. Zdi se pa, da namen njegovega potovanja ni bil samo ta, da obišče kralja, temveč da pride v stik s predstavniki Francije in pa Italije, katere nastopi v združenju s s s javnosti zbudili precej razburjenja. (Vsa javnost čaka, kaj pove vlada. Ta bo pa molčala.)

Demokracija „rešuje“ dinar.

Beograd, 9. oktobra. Glavni odbor demokratske stranke je na svoji včerajšnji seji, ki se je v glavnem bavila z aktualnimi gospodarsko-finančnimi vprašanji, posvetil največjo pozornost slabemu kurzu dinarja. Izrazila se je želja, da naj vlada z vsemi silami pospešuje in olajša izvoz, ker more ravnotežje med izvozom in uvozom v prvi vrsti popraviti našo valuto. V zvezi s tem je velike važnosti izboljšanje prometa, brez katerega se izvoz ne more lahko in hitro razvijati. Ravnotako so tudi pretresali vprašanje zmanjšanja državnih izdatkov, da bi se poleg ravnotežja v zunanji trgovini doseglo tudi ravnotežje v proračunu. Ta dva koraka se smatra za najzanesljivejša sredstva za izboljšanje naše valute. Razen tega so pretresali tudi vprašanje državnega posojila v inozemstvu, katero ima precejšnje upanje na uspeh in ki bi v sedanjih razmerah utegnilo imeti zelo pozitivne rezultate za naš zunanji položaj. (Gorje temu posojilu in srbskemu dinarju, če se je te seje udeležil tudi dr. Žerjav.)

ZMANJŠEVANJE PRORAČUNA.

Beograd, 9. okt. Na včerajšnji seji ministrskega sveta so razpravljali o proračunu. Nato so se podpisale nekatere manjše uredbe ministrstva za notranje stvari. Proračun ministrstva za poljedelstvo in vode, o katerem so najprej razpravljali, se je izpremenil v oddelku za investicije. Proračun se je zmanjšal za 12 milijonov dinarjev napram proračunu lanskega leta. Potem je ministrski svet pretresal proračun za državno upravo (predsedništvo ministrskega sveta, narodno skupščino, državni svet), ki se je sprejel brez velikih izprememb z malimi redukcijami.

Skopuh.

Spisal Henrik Conscience — prevel M. J. (Dalje.)

»Tudi jaz ne!« je zaplakala deklica, »jaz bom svojemu stricu izbila te misli iz glave. Mojim solzam in prošnjam se ne bo protivil.«

»Ne upam, Cecilija. Kdaj pa je sploh spremenil kak svoj sklep? Kaj pa če bi tudi tebi rekel, da sicer umre od boleti.«

»Potem — no, potem, bi ga ubogala!« je vztrepetala Cecilija. Nato pa je povsila glavo in jokala, jokala...

Obraz podlega Tisa pa je žarel od veselja. V resnici je mislil, da bo njen odpor večji in zdaj je bil uverjen, da je najtežje premagano. Kar se mu je sprva zdelo nemogoče, je zdaj postalo čisto lahka stvar; dekličine solze ga niso prav nič motile v njegovem veselju, čeprav so tako govorile proti njemu. Še več: ta zmaga ga je tako vzradostila, da je bil v resnici vesel in dobre volje. Vsako pretvarjanje se mu je zdaj zdelo odvečno in da bo svojo zmago privedel srečno do konca, se je hotel poslužiti sredstev, ki so se mu zdeli dovolj močna, da bi z njimi dobil privoljenje od deklice same.

čene pozicije. Albanci so to uvideli in morali so ravno zato zadnje dni tako mirni. Naša ojačenja na albanski meji so tolika, da bo gotovo odbit vsak albanski napad.

Zagreb, 9. oktobra. »Jutarnji List« javlja iz Beograda. Preko Podgorice se doznava, da so Italijani zadnje dni izkrcali v Draču velike množine obdel in municije, ki se transportira v Tiraon. Poveljnik transporta je italijanski bersaljski kapetan Martelli, čigar sovražno delovanje proti naši državi je znano.

nikeja. Zdi se pa, da namen njegovega potovanja ni bil samo ta, da obišče kralja, temveč da pride v stik s predstavniki Francije in pa Italije, katere nastopi v združenju s s s javnosti zbudili precej razburjenja. (Vsa javnost čaka, kaj pove vlada. Ta bo pa molčala.)

Dr. Kukovec „pobija“ draginjo.

Beograd, 9. okt. Neka sodišča za pobijanje draginje so sama izdala prepoved za izvoz posameznih življenskih potrebščin, smatrajoč, da so v to pooblaščen na temelju uredbe o pobijanju draginje življenskih potrebščin in brezvestne špekulacije. Ker ta uredba nima take določbe, je minister za socialno politiko dr. Kukovec z razpisom otredil, da navedena sodišča nimajo pravice izdajati prepovedi za izvoz življenskih potrebščin ter je zahteval, da se morajo izdane prepovedi takoj ukiniti.

Zveza narodov na papirju.

Pariz, 9. okt. Po poročilu ženevskega dopisnika lista »New York Herald« je odločitev sveta zveze narodov glede Gornje Šlezije velesilam že predložena. Te pa so se baje branile, dovoliti svojim zastopnikom v svetu zveze narodov odobritev, ako se ne izvedejo gotove izpremembe. Baje je neevropski član sveta zveze narodov zapretel, da bo pustil vso zadevo. Svet zveze narodov ima sedaj seje samo še na videz. Medtem se baje nadaljujejo tajna pogajanja velesil o avstrijskih predlogih.

ODKLONJENI RUSKI DIJAKI.

Beograd, 9. okt. Po sklepu ministrstva za notranje stvari se noben ruski študent ne bo mogel vpisati na pravni, medicinski, fiziološki in tehnični fakulteti v Beogradu. Sprejelo se bo omejeno število samo na poljedelski in bogoslovski fakulteti. Radj tega je beograjska policija okoli 800 ruskih študentov zavrnila v njihove kolonije, odkoder so prišli, da se vpišejo na vseučilišču.

»Ceprav ga ni Cecilija nič pogledala, se je vseeno okrenil k njej in jo strastno nagovoril:

»Ne bodi žalostna, Cecilija. Najsrečnejša človeka bova, kar jih nosi zemlja. Vedno boš obločena kar najlepše, stanovala boš v gradu, vozila se v kočiji, v cerkvi boš sedela na koru in vsi te bodo občudovali kot gospo. Na naši mizi bo vedno dovolj najzibranejših jedi; stregli nama bodo in midva bova le dobro jedla in pila. Mi ne verjameš? Stric Jan je bogat, silno bogat! S svojo sebičnostjo in varčevanjem si je nabral na tisoče in tisoče goldinarjev. Zato tudi vedno tako skrbno zapira vrata, kadar gre v svojo sobo. Tam pa brska in vrta po svojem zlatem zakladu...«

»Tvoje kretanje so mi vse neizgovorjeno povedala, Cecilija,« je Tis nadaljeval, »gotovo mi očitaj, da ga še celo podpiram v njegovi skoposti. Toda, ali ne pojmuješ, da pripravljam na ta način le zaklad za najo? Toliko več bova imela nekoč. Seveda mi lahko rečeš, da nimam nobene pravice do dedščine in da ne bom ničesar podedoval. Tako se zdi, ali temu ni tako. Stric Jan mi bo zapustil polovico svojega premoženja, druga polovica pa tebi pripade. Glej, Cecilija, na ta način bova nekoč pridobila celotno starčevno premoženje.

Na račun vdov in invalidov.

Včeraj smo poročali, da je vlada iz varčevalnih razlogov črtala iz državnega proračuna postavke za dve fakulteti ljubljanske in eno zagrebske univerze. Danes zvezo, da je ministrski svet za tem protikulturnim činom izvršil napad tudi na postavke socialnega ministrstva. Sklenil je, da se odtegne invalidska pokojnina vsem vdovam, ki še niso stare 40 let, ki nimajo otrok in so za delo sposobne. Ravnotako se odtegne pokojnina invalidom, ki morejo delati in ki prejemajo 50% pokojnino. Pokojnino izgube dalje družine, ki plačajo nad 30 dinarjev direktnih davkov.

Ne vemo natančno, koliko znašajo invalidske pokojnine, ki jih prejemajo vdove, a prepričani smo, da v sedanjih draginjah niso v nobenem slučaju zadostne, da bi se kdo zgolj ob njih le skromno preživel. Vsaka vdova, ki nima drugega premoženja, mora iskati poleg pokojnine še kakršnegakoli zaslužka, da se dostojno preživi. Razen tega moramo premisliti, da je vsaka ženska, ki je že veliko trpela — bodisi duševno, bodisi telesno — in veliko stradala, več ali manj oslabiljena in vedno bolehnata. A tudi brez tega treba za uspešen samostojen eksistenčni boj primerne strokovne usposobljenosti za to ali ono delo ali poklic; šele ta usposobljenost daje tudi telesno slabotni ženski potrebno moralno silo, ki je velevažen činitelj, za tak boj. Ako vse to premislimo, moramo imenovati gornji ministrski sklep, ki naj oropa invalidske vdove še tiste borne pokojnine, naravnost krut. Nič ne bi rekli, ako bi se vzela invalidska pokojnina — v kolikor se to že ni zgodilo — vdovam, ki imajo lastno premoženje ali zavetje pri bogatih sorodnikih ali pa službo, ki jih popolnoma preživlja in zavaruje tudi za slučaj bolezni, onemoglosti in starosti. Toda jemati to edino zagotovljeno podporo vdovi, ki nima ničesar drugega, nego dvoje kolikor toliko zdravih rok in srce polno grenkobe in gorja — to je nesocialen čin najkrutejše vrste. Bivši ministri in drugi visoki funkcionarji prejemajo za par mesecev dela v državni službi masno desmrtno pokojnino, ki presega pokojnino morda dvajset invalidskih vdov; ministri, višji uradniki zavozijo na državnih avtomobilih s svojimi družinami, prijatelji in metesami samo na državnem bencinu več nego dobiva cela vrsta vdov invalidske pokojnine itd. itd. Ministrski svet pa ni segel tlejak, ampak po vdovskih invalidskih pokojninah. Ali nas ni sram pred svetom?

Istotako kruta je brezizjemna odtegnitev pokojnine invalidom, ki še morejo delati. V tej draginji še popolnoma zdrav in krepak človek komaj toliko zasluži, da more preživeti sebe in družino. Naj bi se z odtegnitvijo počakalo vsaj preko zime do novine oziroma naj se odtegne pokojnina le tistim, ki so bodisi s premoženjem bodisi z dobro službo preskrbljeni za vse slučaje.

In potem bova lahko izpolnila vse svoje želje in bogata bova in igrala gospo in gospodak

Ker je deklica molčala, je bil prepričan, da z njim soglasja in oprijat se je sam nad svojim govorjenjem, zato je nadaljeval še zmagoviteje:

»In kot vse kaže, nama ne bo več treba dolgo čakati. Saj sama slišiš, kako stric Jan od ne do dne bolj pokashiuje. Z njim je že proč; pripravila ga bova, da napravi oporoko, v kateri bo vse nama zapustil. Zdjaj bo šlo še lahko. In če umre — tega ne bova mogla preprečiti (Gospod bo vzel njegovo dušo, nama pa ostane denar) — potem bova imela priliko pokazati, ali znava živeti ali ne!«

Deklica je pri teh brezbožnih besedah še bolj vztrepetala. Tis je nekaj časa molčal in zdelo se je, da pričakuje od nje odgovora. Ko pa je ona ostala brez besed in sklonjena, jo je vprašal: No, Cecilija, ali še jokaš?

Ta pa se je počasi vzdignila, napravila par korakov, se vznesito zravnala in pogledala Tisa tako zaničljivo, da je ta od strahu in začudenja poskočil. Pa še vseeno ni vedel, kaj naj si misli in ali naj upa ali pa se boji, kajti Cecilijin obraz je kazal bolj nekako radost kot pa potrlost.

OMNIUM SERBE.

Belgrad, 9. oktobra. Crnogorski poslanec Jovan Gjonović je poslal vladi pismo vprašanje, s katerim zahteva, da naj vlada narodni skupščini naznani pogoje, ki jih zahteva družba »Omniium Serbe«.

NA MAŽARSKI MEJI.

Praga, 9. okt. »Prager Presse« javlja iz Bratislave: Blizu Kittsee ob češkoslovaški meji se nahajata dve madžarski tolpi, ki štejeta vsaka približno 18 mož. Tolpi vzemirjata prebivalstvo pri Bergu blizu avstrijske meje. Izdane so primerne naredbе.

DALMATINSKI MORNARJI BREZ POSLA.

Belgrad, 8. oktobra. Ministrstvo za socialno politiko je sprejelo danes delegacijo dalmatinskih mornarjev, ki so jih Italijani odpustili s svojih trgovskih ladij. Sedaj so brez posla. Mornarjev je nad 400.

PRINC JURIJ POTUJE.

Belgrad, 10. okt. Princ Jurij, ki se je dalje časa mudil v Pragi, je odpotoval v Bern, odkoder se najbrže odpelje v Francijo.

Politični dogodki.

Obletnica plebiscita na Koroškem. Danes je eno leto, odkar smo izgubili koroški plebiscit. Listi, ki pišejo o tej žalostni obletnici članke, skoro soglasno ugotavljajo, da na izgubljenem plebiscitu ne zadene tolika krivda koroških Slovencev samih, marveč veliko bolj našo lastno upravo, notranjepolitično, finančno in zunanje-politično mizerijo. Pa za naše demokratske centraliste je tudi nesrečni koroški plebiscit prešel brez sadu.

Službeni dementi o odpravi fakultet. Na vesti o odpravi fakultet v Ljubljani in Zagrebu je vlada dne razposlala dementi, v katerem pravi, da se je ministrski svet ob pretresu proračuna pač bavil tudi z vprašanjem visokih šol, da pa v tem pogledu ni ničesar sklenil, marveč stvar izročil posebnemu odboru, ki naj sestavi primeren predlog za narodno skupščino. Kakor se vidi, je gotovo gospodo vendarle pretresel strah pred javnim mnenjem.

Mala ententa — votel strah. Velike nade in znatna pričakovanja, ki jih je ob svojem postanku na vseh straneh vzbudila mala ententa, so se ob prvi resni poizkušnji — v vprašanju zapadne Ogrske razblinile v nič. Zapadno ogrsko vprašanje je vzele v roke oddaljena Italija in malo entento potisnila v stran. Ogrska je nezakazovana prelomila triansko pogodbo, ki jo tako tesno veže z malo entento, in našla pri tem oporo v Italiji. Italija si je pa s tem zagotovila zvestega zaveznika proti Jugoslaviji. Mala ententa kot vojaška zveza se je izkazala kot votel strah, ki se mu celo mala Ogrska lahko smeje. Ako bi se bila osnovala kot gospodarska zveza, ki bi obsegala tudi Avstrijo in Madžarsko, torej celo srednjo Evropo, bi predstavljala moč, ki bi lahko zavrnila vsako vtikanje v njene stvari. Tako piše »Prager Tagblatt«.

Pašić se vrne s kraljem. V Belgradu, 8. oktobra. V parlamentarnih krogih se je danes govorilo, da se povrne ministrski predsednik Pašić v Belgrad s kraljem. Govorilo se je tudi, da se povrne kralj v Belgrad prve dni druge polovice meseca oktobra.

Jugoslovenska posebnost. Radikalcev je v Sloveniji 0'0000 3 odstot.; a imajo namestnika pokrajinske samouprave. Demokratov je v Sloveniji 3'0000 1 odstot.; a imajo v Belgradu ministra, v Sloveniji pa

»No, no, kaj praviš?« jo je plaho vprašal.

»Podlež!« mu je odvrnila deklica pri-fajeno in do skrajnosti zaničujoče.

»Kaj, kaj je to?« se je Tis zgrozil.

»Jaz naj bi postala tvoja žena?« je nadaljevala Cecilija samozvestno in neuklonljivo, »jaz naj bi ti pomagala svojega dobrega starega strica še po smrti zasmehovati, jaz bi oropala vdove in sirote njihovega deleža? In naj me živo zakopljejo, še na robu groba bi zaklicala: ne, in večno ne!«

Te odločne besede so na Tisa tako silovito učinkovale, da je obstal brez besed in pred njo plašno in brez moči pobe-gil pogled.

»Morda še misliš, da sem preje podpredpasnikom našla svoje ihtenje?« mu je rekla. »Toda motiš se. A spoznala sem tvoje srce — sam Bog mi je odprl oči in mi dal videti te kakršen si v resnici. Zdaj te poznam!«

Še par hipov je trajalo Tisovo razočaranje, ko pa je uvidel, da je deklica nespremenljiva in neuklonljiva, se je začel škodočljivo in maščevalno smejeti. »Aha, tako torej misliš? No, dobro, toda videli bomo, kako se bo končalo. Bom že našel sredstva, ki te bodo prisilila, če nočeš z lepa. Meniš, da me poznaš? Toda strašno se motiš! Jaz sem še vse groznejši, kot ti misliš. Še na kolenih me boš prosila odpuščenja.«

še malo več. Samostojnih je v Sloveniji 20'0000 2 odstot.; a imajo v Belgradu ministra, podpredsednika zbornice, v Sloveniji pa ducat »pokroviteljev«. Črni klerikalcev je v Sloveniji 63'9 odstot., pa nimajo v Belgradu nič, v Ljubljani še manj, v Rimu pa Bog ve koliko, pa »Ponedeljku« je znano. »To je vendar narobe!«, pravijo ljudje. Ko pa uvidevajo, kako veselo se črni klerikalcev vključ temu smeje, se jim sama o sebi razvzrojava uganka: Radikalci nič, še manj moči, pa mnogo časti. Demokratov malo več kot nič, precej moči, pa nič časti. Samostojnih eno petino čez nič, tri cele pod močjo ter enajst desetlin pod častjo. Klerikalcev 13.9 odstotkov čez pol, nič moči, polno časti. Prosto po sobotnem »Slov. Narodu«.

General Dankl vodja monarhističnega gibanja. Bivši generalni polkovnik Dankl je te dni izdal na Tirolce poziv, iz katerega izhaja, da je stopil na čelo monarhističnemu gibanju.

Zaplet v notranjepolitičnem položaju v Nemčiji. Socialnodemokratska frakcija v nemškem državnem zboru je te dni proti vsemu pričakovanju sprejela sklep, da je pripravljena sodelovati pri prenosu vlade samo pod pogojem, da se preje zagotovi rešitev vprašanja o novih davkih; razen tega želi hlub, da se vdeleže vlade tudi neodvisni socialni demokrati ter bo na le-te v to svrhu naslovil vprašanje, pod katerimi pogoji bi bili pripravljene pristopiti koaliciji s centrom in demokrati ter nemško ljudsko stranko. Ta preokret v socialnodemokratski politiki je prišel po goriškem zborovanju nepričakovano in je povzročil precejšnje vznemirjenje. Vendar je pa zelo umljiv. Med delavstvom, posebno pa med radikalnimi berlinskimi delavskimi masami je vsled zvođenosti socialističnih načel na goriškem zborovanju jelo precej vreti, a 16. t. m. se vrše v Berlinu občinske volitve. Ob tej priliki name-ravajo pa večinski in neodvisni socialisti nastopiti skupno. Torej je bilo treba razpoloženju mas dati zadoščenja, kar se je zgodilo z zgornjim sklepom. Kar tiče neodvisnih, sta tudi med njimi dve struji: radikalna pod vodstvom starega Ledebourja, ki z ogorčenjem odbija vsako sodelovanje z meščansko demokracijo in zlasti z nacionalno ljudsko stranko in zmernejša struja pod vodstvom Breitscheidta, ki sodelovanja v vladi ne odbija načelno. Državnozborna frakcija neodvisnih je odgovorila na gornje vprašanje večinskim socialistom tako-le: Neodvisna socialdemokr. stranka ne smatra za potrebno, da bi se udeležila vlade. Ona je Wirthov kabinet doslej podpirala in je pripravljena to delati tudi v bodoče. Meščanske stranke sedanje koalicije bi bile tudi težko pripravljene sprejeti glavne zahteve neodvisnih, ki so te-le: zavarovanje ustave potom justične reforme, zakon. odredbe proti protirepublikanskim uradnikom, temeljita zaseda zlatih vrednot in socializacija premogovnikov. Vsekakor pričakujejo neodvisni najprej obvestila, ako bi bili obe stranki sedanje koalicije — centrum in demokrati — pripravljene, na tem temelju voditi nadaljna pogajanja. — Ta odgovor neodvisnih socialistov kaže, da vstopu v vlado niso brezpogojno nasprotni. Vsa pozornost politične javnosti se sedaj obrača na pogajanja, ki se tu začejajo in ki imajo končno dovesti do trdnih in zanesljivih notranjepolitičnih razmer. Državni zbor se je 30. m. m. zaključil pod vtisom, da so razen nemških nacionalcev in komunistov vse parlamentarne stranke edine v tem, da mora Nemčija na sedanjem temelju graditi dalje.

Dnevni dogodki.

Pregled invalidov. Pri invalidskem ravnateljstvu ministrstva za socialno politiko se je začel danes ponovni pregled liste invalidov.

Kako je označevati vrednost na poštinih pošilkah. Po brzojavni odredbi kr. ministrstva za pošto in brzojav št. 61.426 od 6. t. m. razglasamo: »Na denarnih pis-mih, paketih in vrečnikih, ki gredo v tu-zemstvo, je pisati odsej vrednost v dinar-ski veljavi.« Ta odredba stopi takoj v veljavo. Uradni naj o tem opozore občinstvo z razglasom v prostoru za stranke.

50 letnica Kvaternikove vstaje. Dne 11. t. m. poteče 50 let, odkr se je ponesrečila takomenovana rakoviška vstaja na Ljubčiplanini. Vstaja je bil zasnoval in vodil zagrebški odvetnik Evgen Kvaternik, ki je bil isti dan v boju z avstro-ogrskim vojaštvom s svojimi tovariši vred ubit. Kvaternik je upal, da se bo dvignila na vstajo vsa Hrvatska z Dalmacijo in Bosno ter je računal na pomoč Srbije in Črne Gore. Vsa reč je izpadla klavrno — vstaja je trajala samo dva dni — in je bila Avstroogrski le dobrodošlo orožje proti panslavizmu.

Sodišče za pobijanje draginje se je v zmislu znane ministrske naredbе ustanovilo v Zagrebu. V sodišču so en višji sod-nik, več trgovcev in zastopniki uradništva in delavstva. Sodišče ima pravico izrekat razsodbe do 200.000 dinarjev denarne glo-

be, 5 letne ječe in odtegnitve obrtnega do-voljenja.

Stinnes kupuje jugoslovanske liste? Osješka »Hrvatska Obrana« beleži javno govorico, da je znani nemški kapitalist Hu-go Stinnes postal solastnik »Tipografije«, ki izdaja zagrebška lista »Obzor« in »Ju-tarnji List« ter belgrajsko »Epohe«. Sedaj se dela na to, da se s »Tipografijo« združi tudi osješka »Gradijska tiskarna« in da bi potem obe podjetji skupaj izdajali »Hr-vatski Glas«. Stinnes pride te dni v Osjek. Kam meri Stinnes?

Napad na zdravnika. K zagreb-skemu zdravniku za živčne bolezni dr. Herzogu je 6. t. m. med drugimi pacienti prišla neka 25 letna bivša vzgojiteljica Ruža Bakić. Ko je zdravnik sedeč pri mizi in obrnjen s hrbtom proti njej čakal, da se nekoliko razpravi, je Bakić oddala nanj strel iz revolverja. Krogla je zavrnila pre-cej ranila na vratu in ostala v levi rami. Ženska je bila skrajno razburjena in se pri zaslišanju na policiji niti ni mogla spom-niti svojega imena. Tudi ni vedela navesti razloga, zakaj je streljala na dr. Herzoga. Le-ta izjavlja, na niti ne pozna njenega imena.

Varstvo najemnikov na Franco-skem. Dne 24. t. m. poteče zadnje podaljšanje naredbе o varstvu najemnikov na Francoskem. Tedaj bo smel vsak hišni po-sestnik neljubi stranki odpovedati stano-vanje. Toda najemnikom ostane pravica, da se proti odpovedi pritožijo, nakar se jim stanovanje zagotovi še za nadaljnji dve le-ti. A ne brezpogojno. Najemnik mora nam-reč svojemu ugovoru priložiti pobotnico o plačani najemnini do 24. oktobra t. l., ka-kor tudi izjavo, da je voljan plačevati po-slej 33% višjo najemnino nego pred vojno. Sedaj pa primerjajmo s tem ono, kar se je dovolilo našim hišnim posestnikom!

Ljubljanski dogodki.

Ij Prireditelj »Pevske zveze« se je več-raj nepričakovano dobro obnesla. Res, da j esamostojno nastopilo samo šest zborov, razen »Sloge« iz Radovljice vsi iz Ljub-ljanske okolice (St. Jakob, Dol, Smednik, Ig) oziroma Ljubljane (»Ljubljana«), toda iz teh nastopov smo spoznali, da naši zbori po deželi z naglimi, dasi manjšimi koraki gredo za zbori v mestih. So bili zbori med njimi, ki so imeli glasovni material, da bi se ga nobenemu boljšemu zboru ne bilo treba sramovati. Pa tudi petje samo je bilo v obče skrbno pripravljeno, celo niansira-nje v glavnih obrisih nas je tu in tam pri-jetno iznenadilo. Opazili smo, da so glasovi naših pevcev in pevk po deželi postali v obče dokaj mehki, voljni, nekdanje — sko-ro bi dejal obvezno — kričanje podežel-skih zborov je izvečine izginilo, pač pa je nas razveselilo dejstvo, da je večina zbo-rov (zlasti dva sta se odlikovala) pelo z ne-ko naravno lahkoto. In pogumna samoza-vest, ki so ž njo nastopali — še prvi ni ka-zal nobenega strahu — kako je prijetno dela! Zlasti mogočen in velevažen je bil skupni nastop vseh zborov in še drugih po-meznih pevcev od raznih krajev. Že dopol-dne smo se čudili pri frančiškanih — ne le moči — ampak pred vsem gibkosti, malo ne rečem, enotnosti teh ljudi, naletelih se iz vseh vetrov Slovenije, ki so peli, da nam je pogosto gorko postajalo v duši in nam je hladen curek šinil po hrbtu. Lepo je bi-lo in vredno slišati. Prav tako popoldne. Resnici na ljubo povejmo, da smo od skup-nega petja te velike množice (do 250 pev-cev) pričakovali za ta prvi nastop več vpit-ja kot petja, pa so se glasovi in zbori tako srečno ujeli in se dali tako vdano voditi, da se je tudi strožji kritiki razjasnil mrki obraz in so ji oči začele prijazneje gledati v ta ljubi, navdušeni pevski svet. — Pri običnem zboru se je videlo, koliko dela je to prvo leto opravila »Pevska zveza«, vi-delo, kako dosledno in po dobro začrtanem programu hodi svojo pot. Želimo samo to, da ta ogenj ne preneha, ampak da se raz-vija in si osvoji vsak zbor in vsakega pev-ca, ki mu je Bog dal poklic in ž njim grlo za petje. Zakaj velika je moč lepe pesmi, velik pomen za napredek, omiko našega naroda imajo naši pevski zbori.

Ij Preselitev oddelka ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani. Od 13. t. m. naprej uraduje ta oddelek v novih prostorih in sicer predsedstvo ter referati za personalije, obrtni red, kreditne zavo-de in delniške družbe, trgovsko in obrtno šolstvo, meroizkustvo, vložišče, registratu-ra in pisarna na Turjaškem trgu 3, referati za sekvestracije, trgovsko, indu-strijsko in obrtno pospeševanje ter cen-tralna uprava za trgovski promet pa na Turjaškem trgu 6. Dne 11. in 12. ok-tobra se ne bo uradovalo.

Ij Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo s sedežem v Ljubljani, opo-zarja, da se vrši prihodnja javna odbo-rova seja v sredo dne 12. oktobra t. l. ob 20. uri v mali dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, pritično desno.

Ij Ogenj. Včera zvečer okoli 8. ure je naznanil po dolgem času zopet enkrat strel z ljubljanskega gradu ogenj. Gorel je gozd v bližini Čadove gostilne pod Rož-nikom. Sreča je bila, da ni bilo vetra; ker drugače bi bila ogromna škoda. Kdo je ogenj zanel, ni znano.

Ij Oblasten gospodar. Znani ljubljanski Sokol, okrajni tajnik Zvonimir Gregorič je sprejel v službo služkinjo Frančiško Pogačar iz Hudega. Namesto plačila v denarju ji je izročil par čevljev in nekaj starih krp. Ker Pogačarjeva za tako plačilo ni hotela trajno ostati v službi, je odpovedala in službo pri Gregoriču zapustila. To pa g. okrajnemu tajniku ni bilo po godu; šel je na policijo in ovadil Pogačarjevo, češ da mu je več stvari pokradla. Ko je Gregorič Po-gačarjevo srečal na cesti, jo je dal areti-rati, policija pa jo je izročila preiskovalne-mu sodniku radi suma tatvine. Pred sodi-ščem je Pogačarjeva dokazala svojo ne-krivdo, vsled česar je bila po 14 dneh iz-puščena iz preiskovalnega zaporu. Dne 23. septembra se je pred vzklicnim senatom odigral drugi del te historije. Pogačarjeva je tožila Gregoriča radi razžaljenja časti. Pri okrajni sodnji je bil Gregorič oproščen, vsled vzklica zasebne obtožiteljice, pa je vzklicno sodišče oprostilno sodbo razve-ljavilo in Zvonimira Gregoriča obsodilo na 1000 K globe in na povračilo stroškov kazenskega postopanja. S tem je dobila Frančiška Pogačarjeva zadoščenje za kri-vico, ki se ji je zgodila vsled neosnovane Gregoričeve ovadbe. Oblastni ljubljanski Sokol okrajni tajnik Gregorič pa se je po-kazal v svoji luči.

Ij Mladeniče, ki pojdejo k vojakom, opozarjamo na duhovne vaje, katere bodo ta teden na Rakovniku v notranji kapeli zavoda vsak večer ob polosmi uri. Zače-tek je bil v nedeljo 9. t. m. ob polosmi uri zvečer. Može smejo tudi zraven.

Gospodarstvo.

Znižani vozni listki za dovažanje živil v Zagreb. Zagrebški prehranjevalni odbor je sklenil, da pošlje prometnemu mi-nistrstvu prošnjo, da naj dovoli kmetom, do 50 km oddaljenim od Zagreba, znižane osebne in tovarne prevozne cene za dova-žanje zelenjave in drugih živil v Zagreb.

Železniški tarifi v Avstriji in Nemčiji. Ministrstvo za trgovino in industrijo je dobilo od naših konzulatov v Nemčiji in v Nemški Avstriji naznanila, da se uveljavijo v obeh državah nove železniške tarife. Avstrijske tarife za prevoz blaga bodo zvi-šane za 30 do 50 odstotkov, v Nemčiji pa na 30 odstotkov.

Lokomotive iz Nemčije. Ministrstvo za promet je sestavilo strokovno komisijo, ki bo sprejemala lokomotive in železniške vozove od Nemčije na račun vojne odškod-nine. Železniški material bo začel prihajati k nam koncem tega tedna.

Organizacija v cementni stroki. Pred kratkim se je osnovala v Splitu or-ganizacija tupinolomov (iz tupine delajo cement) pod imenom Udruženje »Tupina«. K organizaciji je pristopilo vseh 13 malih posestnikov, na katerih svetu so skladi tu-pine; izjemo dela samo še en večji tupino-lom, ki je v italijanskih rokah. Pred vojno se je z lomljenjem tupine preživelo 500—600 kmetskih družin z nad 3000 dušami. Danes je ta industrija malone zadavljena po visoki carini, ki jo je na njen izvoz na-ložila sedanja vlada.

Cene živil v Zagrebu. Za tekoči teden so določene v Zagrebu te-le cene ži-vil: Govedina 16—30 K po kakovosti, teletina 18—24 K, svinjsko meso 36—44 K, špeh 58—64 K, mast 62 K, pšenična moka od 14—18 K, koruzna moka in zdrob 11 do 14 K, pšenični kruh 14—16 K, kislo zelje 10 K, krompir 4 K kilogram, mleko 6 K liter, sladkor v kockah 52—54 K, riž 24—36 K kilogram, jajca 2 K 50—3 K 50, sol 7—9 K, kis 4—8 K, jabolka 6—8 K, hruške 8—10 K, češplje 8—10 K, orehi 16 kron, grozdje 16 K kilogram.

Pred polomom avstrijske krone. Minole dni so se po Dunaju širile vesti o neposrednem polomu krone. Kdor je imel kaj tega blaga, ga je hitel zamenjavet in ker kmalu ni bilo dobiti več nobene dobre tuje valute, so ljudje nevalili na trgovine in tam pokupili, kar so mogli dobiti. Na-val na trgovine je bil tolik, da je morala posredovati policija. Mnogi trgovci so uvedli cene v frankih in prodajajo le za franke, čevlji, obleka in perilo so popol-noma razprodani.

Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar.
Izdaja konzorcij »Novega Časa«.
Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
LJUBLJANA, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.